

Издаје сваке седмице
на читавом табаку.

Претплата, огласи и до-
писи шаљу се уредниш-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА

Цена је листу:
на годину . . . . . 4 фор.
на по године . . . . . 2 „
на три месеца . . . . . 1 „
за Србију годишње 5 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ,
КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

У ПОМОЋ МУЧЕНИЦИМА.

Ево више од четири стотине година и нема дана када непотече крв браће наше што су од векова окрвани у турске ланце, нема ноћи када се несмерне толиким несрећницама. Што имаш, што крвавим знојем зарадиш, то је твоје докле се силеџији Турчину не прохте да ти га узме; ни земља, ни коњ, ни во ни одело на теби, ни жена ни дете, ни коса на глави није твоја, јер ти ниси свој, ти си роб турски, коме је за душу, поробити те, убити те, осрамотити те. Тога зулума, те страхоте, што трпе браћа наша од звераци турских, није кадро перо описати, из земље је већем крвца проврела, душа је дошла у подглац или главу заменити или скотски утучен бити друга изласка не беше и раја постаде човек, лати се оружја те и данас Херцеговина је гробље али више за турске но за српске главе.

Но докле се робови јатагана не латише догле је силна нејач пропиштала љуто, тражећи камена станца, де ће своју наслонити главу. Од зимус јоште пребегави кукавна раја, слаби старци и нејака деца у Црну-гору и у Далмацију. Голи, боси, без залогача леба потуцају се они не од немила до недрага него од кубуре до невоље: Шта ће себи Црна гора, а шта ће Херцеговцима? Малена Далмација мало и дати може. „Али су велике потребе, као што су и велике муке и невољенесретних наших мученика у крвавим ланцима турским.“

Има ли још де год Србина жива?! Је су ли Бачвани Сремци и Банаћани још и данас Срби, или ако немају срца Срби — браћа, бити јесу ли бар људи?!

Зло је и код нас, грдна дација и неродица, али наше зло спрема онога још зла ни видело није.

Сада све на страну. Та ми већ не можемо оном једном нејаком херцеговчету матер и оца, које Турци на болац ударише, са коца с кинути, ми не можемо, одојче матери на прси метути, да га нарани, кад су јој прси просекли и руке детиње кроз њих провуели — ми не можемо срамоту девојке, — ох сљебава се срце и рука ужасе ређати — ми то не можемо али можемо учинити, да слаби, изнемогли бегунци, који уточишта у славној Црној-Гори и нашој царевини

нађоше, да жене деца и старци на очи глед од глади не мреду.

Та то је бар слободно чинити хришћанску милостињу. Када пролом облака унесрећи толике у Будиму чак се у Паризу нађоше, да купе милостињу за пострададе, Французи дају за Мађара, а зар ми Срби, да не дамо Србину, кога је страшнија олуја срушила него она у Будиму, јер иде за њим и не да му мира ни на дому ни у доли ни у гори, овога је грознија туча потукла; туча, која не заваћа местимце, де наиђе, него иде назорце за тобом. Зло је зло време, зла је звер, а најгори је човек и од човека најгори Турчин. Од тога Турчина утекла је сиротиња раја и може се мислити како је утекла, намучена нагрђена, јадна, гладна.

И има ли човека, а некамо ли Србина, да јој залогачем леба не придржи у костима душу.

Гад, срамота, злочин одрод је сваки изговор Србина брата, патријарха а ратара.

Нетреба много, само за оно време докле ти брат ерв из себе лије, не ли у себе никаква нића и помогао си му. Ко има обичај три чаше пива на дан пре подне а једну кафу после подне пити, нека се тога окане и за месец дана ето десет форината од њега.

У једној вароши има таких 50 Срба, у десет српских вароши 500 то је за месец дана пет хиљада форината. За невољу издржано је тиме хиљаду душа. Камо оно вино, што га ратар наш у тартањ пије, камо она мода, што се за месец дана подере.

Далматинци католичке вере купе међу својим на све стране. Дваред толико има Срба православних у Херцеговини, дваред толико треба православни да даду.

Лист овајево отвара врата и даје за овај мах десет форината у помоћ страдалницама херцеговачким. Похитају ли Срби склопиће се одбор од поузданих људи, који ће примати прилоге, а лист ће на јавност износити имена честитих Срба и Српкиња.

Браћо Срби и сестре Српкиње! Знате ли ону страшну косовску клетву, том клетвом приклињемо вас, помозите!

Х Е Р Ц Е Г О В И Н А.

Како се у ово последње доба сваки дан чује свуда реч о Херцеговини то ће мо да и ми опишемо по „Земљаку“ ту земљу, да се боље зна о чему се говори.

Херцеговина је земља, која се уз далматинску границу протеже од прилике од Имочке до Црне Горе у дужину. Ширина јој је две трећине од дужине и то од далматинске границе до нешто преко планине Кома, из које извире на јужној страни Неретва а на северној Дрина. Херцеговина састоји се из 16 котара (срезова). Осим два три ли котара старе Херцеговине, осталих тринајет котара стоје под влашћу мостарскога кајмакама, који зависи од босанског валије у Сарајеву.

Река Дрина тече на северној страни кроз два котара херцеговачка: Билећ и Фоча. Ови срезови нису у додиру с Далмациом; трговина их води крајевима на Сави и Дунаву.

Неретва тече на јужној страни планине Кома и то изнајпре с југоистока на северозапад изнад Гацког до у Коњички котар, па се онда окреће управо на југ преко Мостарскога, Почитељског, и Љубинског котара док неутече код Метковића у Далмацију. Главна су места у Херцеговини ово; с десне стране Неретве на југу Љубински, с леве стране Почитељ, Љубиње и Требиње. Ових су котари уз Далматинску границу, иза ових даље од границе долази Мостар и Столац, па онда даље планини Кому, дакле ближе Босни: Коњица, Невесиње, Гацко и Никшић код црногорске границе, а најпосле преко Кома: Фоча и Билећ.

Брда, што се од Кома планине пружају преко Херцеговине упоредо леже са брдама Далматинским с једне и с друге стране Неретве. У Неретву сливају се воде из поља и то из Мостарског блата и Требишата с десне а Буне и Бригаве с леве стране. На брдама горе сама су пространа поља (равнице). Воде од горе немају отока него теку кроз земљу доле, кроз јаме и поноре.

Села су онајвине поређана око поља а главна места су крај поља. Земља је у Херцеговини одприлике као и у Далмацији, крш љути, осим долина и поља уздуж река и око језера, а и реке, теку као и у Далмацији онајвине стиснуте измеђ високих гора. Поља су и долине плодне као и у Далмацији. Поднебје налике далматинском: жестоке буре наизменце

са југовином лети суша и припека. У јесен и у пролеће изјутра покрију магле поља и долине.

По вери дели се народ херцеговачки овако: 102.000 ришћана или кршћана (по крсту или по Христу, први су православни а други су шокци). Од тих 102 хиљаде два дела су православни а један католици. Даље има 26.000 Турака 1300 цигана и 65 чивута. У Мостару седи владика католички. Први има 20 парохја под собом а 5 парохја стоји под Дубровачким (дакле аустријским) владиком. Уз то има један намастир католички. Црква има 5 а свештеника. 56. Православна епархија има 75 парохја 6 намастира и 15 црква са 100 свештеника.

По народности је све осим цигана и чивута Србин. Ако се херцеговачки Турци од кршћана и ришћана и разликују понешто језиком, то је само по изговору, који је другчији нешто што је Турчин размажен господин па отеже и квари лепе речи, а нешто због оно неколико турских и арапских речи, које сваки час уплећу у свој поштен српски говор, јер редак је, који турски или арапски говори, ван они који су то по школама учили, као оно пре револуције латински. Правих Турака нема у Херцеговини осим чиновника и војника, него све од старине Срби, па се потурчили да задрже или задобију благо и господства. То је она класа, која и код нас и вером би преврнула кад би се то од ње искало.

Турци живе онајвине у градовима и варошима. Они су свуда скоро земље господари. Који су своју земљу испродавали ти су постали или занатлије или трговци, као што код нас од занатлија постају механџије, врло их мало има, који земљу ору, исто као и чивути. Католици су већином земљеделци. Занатлија и трговаца има их врло мало. Трговина је тако рећи сва у православним рукама а нарочито велика трговина, него и православни уопште ору земљу.

Оно неколико чивута, што јеју Мостару, то су придошлице још од шпанолског прогонства. Међу собом говоре и сад шпанолски. Живу од камата и трговине као и свуда.

Цигани су, де су да су скиталице, просијаци и лунежи. По вери их броје да су мухамедовци али нејду с Турцима на молитву него се моле на своју руку. Осим цигански говоре сви српски.

(Наставиће се.)

Н О В Е М Е Р Е.

У прошлome броју пустили смо да се говори о рачуну са новим мерама. То је било мало пре времена, јер је главно прескочено али, да пострекнемо младе људе на рад и у овој струци ми смо онај чланак и пре реда уврстили.

Тамо се говори о метру, о литри и килограму, као да већ сви знамо шта је то. Ми морамо у обуци нове

мере ићи редом као с малом децом од аз, буки. Рекли смо у броју 27. зашто се уводе нове мере. Сада ћемо да речемо од куд пониклоше те нове мере.

Одавна се мислило, како би се изумела једна мера, која може вечита бити. То јест, каква је сад, да је така и после толико хиљада година, да се ома зна рачун, кад се о чему старом говори. Ако узмемо фунту

за меру, та се да изгубити, или временом, ма да је гвоздена или од туча опет се излиже, па није права мера, или узмемо риф, па напишемо на њему то је риф после хиљаду година може ма да је он од челика, једно парче однасти, или когод га одсећи и опет би онда рекли то је риф, јер на њему пише да је то, али би се преварили. Него шта би узели шта се немења? Дуго су људи о томе мислили. Ако ће дрво, иструне ако ће камен окруни се, гвозђе захрџа и. т. д.

Него шта се немења. Не мења се земља у пелини својој онако сву кад је узмемо. То се држи? Онде де је земља дебља, јер земља није баш округла као права кугла него мало пупчаста, кад би ударили један обруч око ње, али здраво танак, да се једва замислити може тај би обруч звали учењаци екватором.

Кад је сунце на подне, па станемо и замислимо један обруч од једног краја земље до другог, тај се обруч зове меридијан, тих обручева може се замислити без броја. Меридијани леже преко на екватору.

Узмимо да седимо у једном бурету. Кад би то

буре пресекали на враћу преко то би та секотина била екватор, а кад би дуге исекали уздуж у страшно танке штапове то би били меридијани.

Французи, који сваку моду изумевају, дођоше на то да тај обруч или рећи тај штап, тај меридијан никад се не мења те рекоше: ми знамо колико је тај штап дугачак. Цео велик нам је, него ћемо узети четврти део од њега, и направимо једну меру која ће десет милиона пута моћи стати на тај четврт меридијана, па кад се изгуби навек можемо таку исту направити и што рекоше и учинише још године 1792. а године 1799 већ се по тој мери мерило, а од године 1840 несме се по другој ни мерити. Ту меру назвали просто метр, што на француски значи мера и то је права мера јер то је мера на коју се мере све друге мере. Мера је та направљена од платине.

А како се на топлоти ствар мења или гусне или растеже то је прављена при нули на термометру (кад мера, којом се топлота мери стоји на нули).

Метр је мера, којом се дужине мере, уместо фата и рифа.

(Продужиће се)

О Ц В Е Т У И П Л О Д У.

V. Најчудноватије оплођење једнога цвета.

Од свих начина оплођења најчудноватији је онај, на који се обавља оплођење једне отровне биљке „вучје јабуке“, што је можемо видети обично поред ограда. Биљка је та слабо приметна, али опет није могла измаћи оку природоиспитачевоме, који мисли и истражује законе и чудеса природна.

Цвет је ове биљке сасвим особит. Чашица изгледа као још неразвијена лала, само што се не састоји из шест листића као лала, већ је једноставна, и изгледа као каки затворен суд; имајући на своме врху мало савијеном. узацак улаз. Изнутра у томе затвореноме простору, налази се плодница с прашницима, али у другоме облику, а не као у трешњева цвета, јер ту прашници не седе на кончићима, који би могли досегнути до жига, већ су прирасли на дну јако развијенога тучка, т. ј. женскога цвета. Оплођење дакле овога цвета немогуће је, јер је цвет готово сасвим затворен, те ветар не може у њему дејствовати. Поред тога, ветар подузима таке посредничке услуге само онда, кад су мушки и женски цветови на разним стаблима, или још и у разним пределима, за који је се случај природа постарала, те је мужака опремила с пуно оплођујућег праха, да тако милијуни прашних зрнаца могу слободно пронасти, само ако једно једито зрнце, од толико милијуна доспе на женски цвет.

У биљци, о којој је реч, ветар не може да ради свој посреднички посао; али инсекат један предузима ову улогу, у најчудноватијим и најнесрећнијим околностима, да би само помогао природи, којој се ту по свој прилици, не би могло друкчије помоћи. Штета је само, што тај инсекат прима врло жалосну награду, за своју љубавну услуга; јер је плаћа својим животом.

У чашици овога затворенога цвета, има озго један мали отвор, и кроз-а-њ се увлачи сваке године, извесна бубица; намамљена слатким соком, што га цвет у себи носи. И ако је цвет изнутра обрастао дугим длачицама, опет се уњ улази лако, јер ове длачице иду озго доле пут чашице, каогођ у мишоловцама, што жице на уласку иду на ниже. Па тако исто баш, као што миш улази лако у мишоловку, — јер својим телом размиче жице, а не може да изађе, — почем жице за њим излазак затварају, тако се исто збива и с длачицама у овоме цвету. Оне су тако наменствене, да се размичу, кад бубица у цвет улази, тако, да она лако може достићи до оплођујућих делова цветних. Ту се јадна животињца почасти последњи пут, но чим пође напоље, она наиђе на излазак затворен длачицама; заман покушава да се избави у слободу, она је заробљена; и тада уплашена почиње унутра да тумара, па у томе смртноме страху и муци, учини таки потрес у цвету, да прашници попрскају, и прах се разлети, те тако и доспева на жиг женскога дела у цвету, да га оплоди.

Заиста, врло би ми драго било, кад би могао мојим добросрдним читаоцима казати, да су се длачице, што излазак спречавају, по оплођењу на више обрнуле, те да сироту бубицу, што је учинила таку знатну услугу, из ропства пусте; али на жалост морам казати, да природа није увек тако благодарна, као што би ми желели; па то је исто искусила и наша сирота бубица, јер се она не избавља ропства, већ и гроб налази, у тој затвореној тамници. И заиста, увек је мртву и находе у грозноме затвору, у који је ступила с онако великом радошћу.

Бубица сканава, да би биљка даље живети и плодити се могла!!!

ТРГОВИНА, ПРИВРЕДА И ПРОМЕТ.

У БУДИМ-ПЕШТИ 13. јула 1875. (Недељни извештај Ст Георгијевића). Извештаји о жетви изнутра у земљи једнако су хрџави. Није дакле чудо што у слози са извештајима из страних земаља чине те цене непрестано скачу и то тако, да су дотле дотерале као оно гладних година. То је већем јасно да из Угарске извоза не може бити.

Шеница за потрошак за септембар и октобар слабо је пролазила ове недеље. Цена 5.90—95. Но од јуче, како се јако из страних земаља тражи и како цена роби скаче скочила је при крају недеље на 6 11—15 н.

Раж за потрошак за септембар и октобар иде назорце за шеницом. Који је има затеже с продајом, те што се продаје плаћа се по највишу цену 78—80 фун. за ауг. септ. 3 ф. 7 н. до 4 фор.

Кукуруз банатски, који је досада био сасвим напуштен сада се јако продаје и цена му скаче. Куповано је радо за јули и август по 3 ф. 25—30 н. за септ. окт. 3 ф. 45—50, и за мај јуни 1876 узимају га шпекуланти и има да је добар изглед за бербу ипак се добро продаје, али ја опет држим да је данашња билешка за тај кукуруз са 3 ф 60 Ц. Ц. мало претерана. Решица је пала због тога што се много нуди за продају са 12 ф. чак на 11¹/₂ за 150 фун. бечких а банатска са 11 на 10³/₈ фор.

Зоб шпекуланти пазе, промет је слаб а цене се једва крећу. За септ. окт. од бура плаћа се 2 ф. 25 н. за 150 беч. фун.

Шеница, промет седмични 120.000 ц. ц. потиска стара роба 89 фун. ф. 6.70—80, 88 фун. фр. 6 60—70, 87 фун. фор. 6.50—60, нова роба 84 фун. ф. 5 90 до 6 ф. Банатска 86 фун. ф. 6.20—30, 85 фун. ф. 6—6.10, 84 фун. ф. 5.75—90, ц. ц. на 3 месеца.

Раж ф. 3.60—70 за 80 фун. беч.

Јечам ф. 2.50—65 за 72 беч. фун.

Кукуруз ф. 3.20—30 за ц. ц. Радња чврста.

Зоб ф. 2 10—22 за 50 беч. фун.

Решица ф. 10 50, жута 11.25 за 150 беч. фун.

Маст свинска варошка ф. 41—41 и по. за 6 цен.

Сланина мађарска у зраку сушена ф. 40.50—41, у оцаку сушена ф. 42—43, американска с леђа ф. 37 и по до ф. 38, беч. цен.

Шљиве босанске у бурету ф. 8—9, српски нема. Цена се пише ф. 8—9, за б. ц Нове босанске у бурету октоб. нов. ф. 12—12.25, за октоб. сам ф. 12.50 до 12.75, за новемб. сам ф. 11 50—11.75, нове српске у бурету за окт. нов. ф. 11 до 11.25, у цаку 25—50 н. јефтиније.

Г О В О Р Н А Г Р О Б У.

покојном Јереју Стефану Болгарићу, пароху доловачком и протопрезвитерском наместнику, говорено на дан његовог укопа, 5. јула 1875. од млађег му субрата Саве Коларског пароха доловачког.

И ти нас остави — добра, честна, мудра старино наша! После шестдесет и шест годишњег многотрудног и искуства пуног живота твог, који се у последње време у тешке муке*) претворио био, испуни се и на теби, као што ће се данас сутра и на свима нама испунити, оно свето и неоториво слово, које нам каже, да од смрти нема избављења, но да се једном умрети мора.

Код природне љубави и наклоности к животу, која је свакоме од нас, која је сваком Божијем створењу урођена, ти си скоро од године дана овамо сасвим равнодушан према животу постао, пак си много и много пута са праведним и многострадалним Јовом говорио: Мени су тешке муке одређене; кад из постеље устанем, једва чекам да наступи вече, а кад у вече легнем, а ја говорим: кад ће сванути и кад ће проћи ноћ, коју у самом превртању проводим чак до сванућа и белог данка. — Више смо те пута и то чули говорити: да је боља и смрт, него горак живот; да је боље и умрети, него дуго и тешко боловати. — Ах! какве ли су то неописане муке бити морале које су тако очајања пуне мисли теби изнудиле и које су те побудиле, да ти оно зажелиш, од чега се обично природа човечија одвраћа; да зажелиш смрт; да зажелиш вечити растањак од своје миле дечице и унучади, која су те тако њежно љубила и око тебе савијала се; од своје браће и пријатеља, који су тако радо у својој средини виђали и искрено те поштовали; да зажелиш промену живота са смрти, промену овог белог света са мрачним и хладном гробом! — — —

Сви ми знамо, љубезна браћо! каква је тешка борба са дуготрајном болешћу. Онај, који је кадгод у своје животу и на краће време, али тешко боловао, или ком је у део пало, да онакве болне око себе служи и негује, који због својих тешких мука дан ноћ Бога моле, да се на њих смиљује, па да их или

њихови мука опрости, или да их узме са овога света: тај ће лако појмити, како је то могло бити, да наш блаженоуснувши покојник према животу, овом најмилијем божијем дару тако равнодушан постане, па да баш зажели, да се живота као каква тешка окова опрости и да се из числа живих у число мртвих премести. Но остављајући вечном Божијем промислу, који са судбама нашим управља и располаже, да он по својој неиспит, љивој премудрости свакоме од нас своје дарове и дане живота дели, допустите, љубезна браћо! да се ми, овако сабрани, на што друго у овом часу обазремо и да укратко видимо: Кога смо ми, или боље рећи кога је наша православна општина у блаженоуснушком покојнику, коме ми данас последњу братску и Христијанску почаст указујемо, изгубила?

Сад ће истом да се наврши 35 година и шест месеци, од како је он из свога места рођења, из Долњег Ковиља, у негдашњем Шајкашком батаљону, гди је 1. октобра 1809 г. рођен и гди је тако исто, али кратко време Шароком бије, на овдашњу Парохију дошао. — Кроз цело то време дјеловао је он у своје дјелатности кругу са оном ревношћу и са оним пожртвовањем своје моралне снаге, с којом само верни дјелатељ винограда Господња сходно своје светом позиву дјелати обичествује, не страшећи се ни дневне припеке, ни душевног напрезања, а још мање тјелесног умора или тјелесне утрућености, која је у овом големом месту са свештеничким звањем тако тесно скопчана.

Као прави и добри пастир свога словеснога стада, извршавао је он своје пастирске дужности, док му је год здравствено стање допуштало, у свако време, на сваком месту и у свакој даној прилици са онаквом љубави и са онаквим одушевљењем да му се доиста никакви приговор у том погледу учинити не може и да је у свако доба са мирном и чистом савести пред праведног судију изаћи и казати мого:

„Се азъ и дѣти ѿже ми дальъ естъ Богъ, сохранихъ ихъ и ни единый о нихъ не погнѣсе.

Бојати се Бога, љубити ближње своје, никоме обиде не чинити, никог не увелити, увреде радо праштати, своје дужности поштено извршивати, са свима људма у миру живити —

*) Покојник је страдао од камена у бешици, од ког је, нарочито последње године живота свог, неописане муке подносио, док им није најпосле (3. јула о. г.) подлего. —

то су главна начела, којих се он за целог живота свог придржавао и која је понајвише и својој духовној пастви препоручивао, доказивајући, да се само под тим условима чиста савест сачувати, да се само под тим условима спокојно и поживити и умрети може.

У друштвеном животу водео је и сам увреде и онеправдавања поинети, нежели друге вређати; и ако је кадгод кога од својих млађих Парохијана може бити речма и покарао, то је чинио у намери, не да га вређа, но да га исправи.

Од природе бистрим разумом и редком силом разсуђења обдарен, многе је и многе између нас, који су му се искрено поверили, ово мудрим и зрелим саветом својим, ово пак отачаским настављењем и поучавањем из разних беда и невоља избављао.

У своје фамилијарном кругу заступао је до смрти своје не само код своје деце, него и код својих унучади место правог родитеља и благодјетелја и у том погледу може слободно за углед служити свима онима, који су ради знати, како своју децу одгајити и како се за њихову будућност заузимати и старати ваља. С те стране заслужује наш блаженоуснувши покојник, да му се неувели венци саплету и ја сам уверан, да ће му његово потомство и онда јошт, кад се његово распаљиво тјело, које у овом тренутку пред нама лежи, у прах и пепео претворило буде, са радостним и благодарним сузама његов гроб благосиљати.

Према својој сабраћи, која су с њиме заједно у винограду Господњем дјелала указивао је увек оно снисхођење, ону мирољубивост и ону искрену братску услужљивост, која је нешто више, него и сама љубав и која ће његовој блаженој успомени свагда на високопоштовање служити. Ја му с те стране по сто пута велим: Бог да га прости и Бог би дао, да се и остала браћа на њега угледају.

Као син оног народа, који је увек своје цару и пресветлој царској династији веран био, хтео је он и желио је од свег срца, да и његови предраги Парохијани и његова остала браћа у погледу подјаничке верности ни више ни мање, него оно буду, што су и њихови отцеви и праоцеви били, на им је у том и словом и дјелом предњачио и с тим себи ту лепу за-

слугу стекао, да га је Његово величество, наш премилоствиви краљ са златним крстом одликовао. —

Све су то, љубезна браћо! тако виспарне и тако сјајне врлине и добродјетели, које блаженоуснувшим покојнику нашем ни сами његови противници одрећи не могу и које заслужују, да их ми са златни слови у хроници наше општине забележимо и да се њега увек са радостним и благодарним чувством опоменемо. —

У овом дакле озбиљном часу, у ком се ми са тако љубезним духовним пастиром, отцем и учитељем на веки растајемо, ми не можемо своје чувству ни лепшег ни достојнијег изражаја наше према њему љубави и поштовања дати, него ако се овако будемо с њиме опростили:

„Добри, честни, многоштовани отче и пастиру наш духовни! Ти, који си кроз толико година с нама и добро и зло делио; који си нас љубио и пазио, као што љуби и пази добри отац децу своју; који си нас светом Еванђелија просвештавао; који си нас учио познавати вољу отца небесног и који си сву своју срећу и своје задовољство у нашој срећи и у нашем задовољству налазио: Ми ти при последњем растанку нашем од свег срца желимо, да ти за твоје неусишне труде и подвиге које си око нашег и наше деце душевног спасенија кроз толико година полагао, ону богату награду са оне стране гроба примиш, која је свима добрим Пастирма и верним дјелатељима винограда Господња одређена. Ми ти из дубљине срца нашег желимо, да се ти у оне небесне обители водвориш гди ће твоја душа — удаљена од свију брига, од свију мука и болова земаљски — уживати онај вечити покој и оно бесконачно блаженство, које је приуговорено за све оне, који су на овоме свету поштено, верно и савестно своје дужности извршивали. При овом вечитом растанку, који са тугом преиспуњава срца наша, ми ти последње „С Богом“ велимо и вичемо за тобом: „вечна ти памет, Бог да ти душу прости!“ —

(Пошто на жалост нема црквеног листа у нас, то на жељу честитих Доловчана и ради свештенства, које понајвише овај лист држи, штампано овај говор изјављујући уједно да нам простор листа недопушта, да чешће сличне ствари у лист примамо. У.)

ДОПИСИ „ГЛАСУ НАРОДА.“

Београд 12. јула. Како вам лист прати догађаје и на црквеноме пољу то држим да неће бити сувишно да вам јавим, да је ово дана одпутовао у Бон у Немачку на састанак један архимандрит наш, који ће тамо заступати нашу митрополију, а из Цариграда отишла су њих тројица. Наш изасланик сврнуо је у Карловце, да види како тамо о састанку мисле, којим се иде на то да се уједини католичка црква са православном. Од Немаца на томе послу ради највише професор Делингер из Монахова у Баварској; он је и позвао заступнике патријаршије цариградске и митрополије наше писмом из кога се види колико су близу православљу стари католици, тако се зову они, који непризнају папу за Бога за непогрешљивог, јер то је само Бог. Писмо то гласи:

„Прошле године држане су биле конференције у Бону међу члановима православне цркве Русије и Грчке и Англиканске цркве, у тој цели, да се спреми и уравни пут, који би могао довести до јединства у главним догматима наше религије, — јединства, које би могло установити са обе стране признање црквеног братства и црквене заједнице. Богослови, који су заступали Германију на тим конференцијама, припадају оном делу

католичке цркве, која не признаје Ватикански сабор и нове догмате непогрешљивости и неограниченог поглаварства папског, што је сабор обнародовао и што је доказ, да православна црква цариградског патријархата јесте права црква, која је одржала апостолско наслеђство и која данас представља један део велике првобитне апостолске дружине. Што се тиче догматичких разлика, које би могле још понићи између ових немачких богослова и богослова грчке цркве с истока, то мислимо да неће тешко бити наћи објашњења, која би ове црквене гране задовољила и која би довела до успостављења оног црквеног јединства, које је прије за више од дванајест вјекова постојало. Дочим ми намјеравамо наше конференције опет одпочети у Бону околу половине идућег Августа, сретни би били, кад би могли видети на тим конференцијама представнике и цариградског патријархата. А да не би путни трошкови од какове препреке били, неколико знатних Енглеза понудило се, да трошкове подмире. Унионистична комисија управља, дакле, овај званични позив својој у Исусу Христу браћи г.г. професорима богословије у Цариграду, и Београду изјављујући готовност да саопшти сва она извјештаја, која би они желили имати.

У Минхену 18 Марта 1875.

ПОДЛИСТАК.

Н О В И У С К О К. *)

„У Мостару младо туре
Само рујно вино пије,
Само сједи, само пјева,
У тамбуру ситну бије:
„Бекрија сам вино пијем,
Биџаџија, коња јашем,
Нишанџија, пушком бијем,
Мејданџија сабљу пашем.
Служим цара пет година,
Ни паре ми дао није;
Пропаде ми очевина
Поједоше Османлије.
Сад бегови већ нестоје
Ко што његла они биде,
Поцјена се рухо моје
Невиди с срма више.
Ће су његда куле биле,
Мојих славних прадједова,
Гуштери се онђе легу
На огњишту расте зова.
Оцаковић ја сам прави,
И паше ме бегом зову;
Па немогу плуг узети
Да с њим орем земљу ову.
Од Мостара до Стамбола,
Кажу има три ста сата;
А одатле још толико
До царевих златних врата.
Хоћу појал' коња мога
И у Стамбол хоћу поћи,
Ударићу на Косово,
Кроз Једрене ја ћу проћи.
Па да кажем томе цару,
У Стамболу на тенани:
Или царуј ко што треба,
Или царуј, ил' се мани“.
Тако пјева туре младо,
Па тамбуру ситну хити,
А окрете рујно вино
Ко Краљевић Марко пити.
Пије вино, ал у вину,

Помјешане пије јаде,
Обузе га њека туга,
На лице му тама паде.
Како му је у мислима,
То не може нико знати:
Пије, али сваку чашу,
С уздисајем тешким прати.
Кад се вина напојио,
Он тамбуру опет узме;
Уз тамбуру пјева пјесму,
А уз пјесму рони сузе:
„Зна се да је његда било,
Српско царство поносито,
Било силно, било јако,
Као море валовито.
Спомињу се још цареви,
У Призрену што сјеђеше,
Спомињу се још војводе
Ко змајеви што леђеше:
Али њека судба дође,
Те уништи ту државу;
Сруши цркве и градове,
И потамни српску славу.
Зна се да су моји предци
Били Срби православни,
И тукли се на Косову,
Исто као Лазар славни.
Кућа моја његда бјеше
Српском роду права дика:
Родило се у њој кажу
Седам добрих свештеника.
Још налазим њицо рухо
У скрињама сакривено,
С крстовима и словима
Сувим златом извезено.
Јоште имам јеванђеље
Што нам свети Сава дао;
Отац ми је тако прич'о,
При смрти га целивао.
Велики је српски народ,
Има Срба на све стране.

Свуд су они нападнути,
Ал с' јуначки свуда бране.
Још уморни они нису,
Још пјевају, вино пију:
Ће је који — сваки за се —
Још косовски бојак бију.
Јоште живи српски народ,
Јоште није све пропало:
Косово је понор тешки,
Ал све није прогутало.
Оста једна искра мала,
На све стране што се блиста,
Брани име и слободу
Брани праву вјеру Христа.
Сад осјећам срце моје,
Како живо оно бије;
Та српска је крв у њему.
Ту ни капље турске није.
Нећу ићи ја у Стамбол,
Нетреба ми Султан више:
Има за ме бољег цара,
Има један Стамбол ближе.
Нећу више Турчин бити,
Нећу купит' турску чету;
Хоћу поћи на Цетиње,
Да с' поклоним светом Петру
Да цјеливам све иконе
На около на олтару.
Да пољубим десну руку
Црногорском господару,
Па да кажем онда њему,
Нека цјела Босна чује:
Царуј кнеже, царуј тако,
Султан више нецарује!
Тако пјева Туре младо,
Па на ноге горе скочи:
Прекрсти се крстом три пут,
И убриса своје очи.
Весело му лице сину,
Авђели му мисли воде.
Јеванђеље старо узме,
На Цетиње равно оде.

*) Како сада у херцеговачком устанку држе уз хришћане и потурице то доносимо ову дивну песму г. Љ. Пенадовића.

ШТА МОЖЕ НАМИ ЈЕДАН ШВАБА УЧИНТИ.

(Приповетка са села, а важи и за варош.)

(Наставак.)

Кнежева сувача меље у велико. Натарошеве слуш-
киње брат сувајџија је у њој. Кад је промрела пра-
вио је кнез весеље, на ком је бербер трипут око су-
ваче трајлиш обиграо са кнежевом ћерком, која од
како јој је отац кнез погосподила се, те зна и целп,
и полку играти. Сувача је потерала, као вода у про-
леће, то се грће, скоро меров на дан.

У Ст. беше и завидљива света, а новаца и у други
људи, који нису кнез. Кнеза не можеш поднети. Што
он има, то нико више у селу нема. Комшија његов
гоме кнез нехтеде кћер за сина дати, те и због тога
биван беше на кнеза, рече: неће бити само твоја, на-

поји добро општину а подмаза натароша и ево ти
на другом крају села још једна сувача. Половина
села одби се од кнежеве суваче.

И у ту сувачу дође Шваба сувајџија. Овај је имао
жену и децу велику за женидбу и удадбу; у један
мах дође их шесторо. Синови се најмише за слуге,
један код газде чија је сувача а други код натаро-
шева брата.

Пронађе се, да би добро било, да у селу Ст. буде
и олајница. Нађе се ко ће и њу дићи, и у њу дође
опет Шваба са великом децом.

Дође и друго весеље шванско у српском селу Ст

Берберов брат узеве натарошеву слушкињу и он ће да иде у прво село до Ст. да тамо сам своју берберницу отвори. Натарошевица сада већ не мари, нек одлази, добила је сувајцину кћер на место, а и берберу не смета што му брат одлази, он је узео олајничаровог сина за шегрта, научиће га брзо, па ће му бити одмена а без и какве наплате.

Већ је у Ст. о имендану берберовом свирала банда швапска из оближњег села маџарског, и берберов брат који је у госте дошао пратио се кроз село, скачући пред бандом и држећи у руци сајтлик с вином, који је кроз три сокака десет пута нагињао али неиспијао. Српска дечурлија трчаху за њим као за медведом, а старији викаху: у пуј, а Шваби ни девета, он игра швапски у српском селу поред швапске банде.

У селу Ст. не беше касапнице. И ко би поред српска четир поста и месо секао, кад Србин ни у мрс осим свињског, овчијег и живињског меса другог неједе. Говећине ни о свечари ни о сватови нису у Ст. могао на столу видети. Али Шваба ти није жив без говећине, говеће чорбе кад нема, онда није ручао. Код њега за то и има пословица: вер сунт, тер лент, и још неки додају, вер ланге сунт, тер лент ланге, а то ће рећи, ко суну једе тај живи, то јест, суну јести то ти је живот што но наши веле, или ко дуго супе једе, тај дуго и живи, што се само од себе разуме, јер ко дуго не живи тај и неједе дуго супе.

Швабе су дакле гледале свакојако да отворе касапницу. Сувајција узме једног сина свога, што је служио код натарошева брата и даде га да научи касапски занат. Био је одрастан и за две године постаде калфа.

Швабе се сложише, дозваше га у Ст. замолише

касапина де је на наука био, да му по мало меса на веру даје, који то драговољно и учини.

У Ст. дакле бејаше већ и касапин Шваба. О српском божићу закло је он сам на свој рачун вола и још не би доста, морао је и од мајстора узети. О ускресу закла другог, о духови трећег, па мало по мало и преко године по кога. Е сад је већ могао свој газда бити и окућити се. Код Шваба зове се окућити, оженити се, ма ти кућа на леђи била кад имаш своју жену ти си се већ окућио. Шваба касапин беше валан момком и мајстор, код кога је он изучио и који јако имућан беше, даде му на прву реч своју кћер. Код Шваба није то срамота, кад газдачка кћи за слугу или сиремака пође. Човек је новац код њих. У Ст. дође дакле још једна швапска душа више. И берберину је што је више Шваба у селу било, све боље ишло, јер ови брију и бркове, он је већ скуцао неку крајцару, да би могао какву кућицу купити, али шта ће у Ст. непримају Швабу да житељ буде.

Учитељ је једнако придиковао по селу против тога, што се толико, шваба и на пасош у село пушта, а наопако још и да житељ буде, али он је говорио шуми, није вапио у пустињи, јер село пуно људи беше, али то не беху људи, то дрва беху за српску реч учитељеву.

Бербер је све већма угађао кнезу и нотарошу, а и општинарима платио је често по полић ракије. Он је из тија ложио нећ да не бугне и неопали га.

Једном када је кнеза добре воље нашао замоли га да гледи да га општина у село прими. Кнез му обећа. Сазове општину, ова се дуго отезала али напоследку попусти сложивши се у разлогу: Једна кућа швапска као ни једна. Шта ће нама учинити, један Шваба.

(Наставиће се.)

Д И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

У Херцеговини се устанак шири. Било је већ боја, де је десетином мртвих пало но војска Турска још није загазила у прави бој, она се тек прикупља а то исто чине и усташи, ових има већ до 3000 на окупу, они избегавају бој на отвореном пољу него се заклањају у брда и врлети, камо и јесте место орловима и соколовима, а мрцини Турадији доља да се оро на њега слеће. Народ црногорски држао је скупштину и изјавио, да ће браћи својој уневољи помоћи Кнез Никола јавио је на све стране да он не може обуздати народ да неугази у бој. У Босни ври такође. Ради се на великом делу. Све је прегло или осветити се и отети се или изгинути славно. Натраг се већ више не може. Србија узбунила се, незна шта ће. Министри хоће да одустану, кнез их задржава, док друге не нађе. Јеврема Грујића потпредседника растеране скупштине звао је кнез Милан себи и договарао се с њиме читав сахат. Држи се да ће на владу доћи Грујић са омладином. О томе од куд је устанак у Херцеговини произашао и зашто, оде још се незна на чисто. Хрвати би се радовали, кад би Херцеговина припала Аустрији и веле да је то учинио пут Царев у Далмацију. Други говоре, да ће полу Херцеговине добити Црна-гора а полу Аустрија, Босна да ће по томе припасти Аустрији. Тога се Србија и плаши. Једни опет кажу, да сву Херцеговину добија Црна-

гора, о Србији нема спомена и то ову боле. Генерал Стратимировић отишао је у Београд да ли зван или од своје воље не зна се, тек нешто се кува. Руски заступник у Цариграду Игњатијев био је отишао у купатила у Немачку али је добио заповест, да она иде натраг а здрав а болестан био. Енглеска гледа попреко на Русију и није јој право шта се на истоку ради. Беч гледи устанак херцеговачке кроз прсте. Херцеговци у Метковићима купују све што им треба. Маџари се љуте, што се купе прилози на страдалнике и њихове новине ишту, да то Аустрија забрани, али нико се на то и неосврће. Русија опет бацила очи на Бесарабију у Влашкој. Та је земља пре кримскога рата била њена и она је рада сада да је задобије натраг.

— Као што је познато они који недрже уз садашњу владу у Романију изашли су са сабора. Међу тима је бивши први министар Браћано, и још два бивша министра који хоће да се недаје Турцима више арач, и да се удари на њих, ако устреба У реду је, да се сада на место њихово даду нови посланици бирати, али како је на истоку загрмило, и садашњи министри нису момци за деверство то сабор несмеде да увреди Браћана, који им скоро може требати, него са 63 против десет гласова нареди да се места оних, који су са сабора отишли непопуњују. Министарство није стим задовољно, оно иште од сабора новаца.

да савлада немирне главе у земљи, а ове главе одговарају да ту нетреба новаца него поштена влада и сабор, јер министри се продадоше и посланици се продадоше, то говоре сами конзули страних дворова.

— У Срему читава вавилонска граја. Њих стотинама нуде се за посланика и ни један незакује шта је а у данашње доба није доста знати само ко је. Кудаћеш, коме ли ћеш царству, то се пита да знамо, хоћемо ли за тобом. Од оне лепе слоге српске при изборима у Срему нема данас ни спомена. Свако то свој рачун има, а на народњи нико и не помишља.

11. о. м. напале су турске чете усташе код Невесиња. Борба била је жестока и на обе стране остало је много мртвих и рањених. 10. удариле су турске чете из Столца (тврђаве) на усташе код Добре. Код овога крешева имале су турске чете, из Билећа напасти усташе иза леђа, али су им то усташа осустили. Борба је трајала читав дан, без да се дознало пошто за успех код Габеле био је сукоб. Турци су запалили Горице.

У Дубровнику је пукао глас да је повод крвавом сукобу међу Црногорцима и Турцима на црногорској граници то што су Турци отели једну црногорску девојку.

Из међу гласова, који досад стигоше, није без значаја онај, по коме власи аустријске недопустише турској војсци да се укрца преко Клека у Херцеговину. Језичац Клек је комад земље једва једну миљу широк и дели Херцеговину од Далмације а пружа се до обале морске. Но турска на обали нема пристаништа и по томе може се узети само то, да је турска војска хтела на аустријском земљишту да се укрца. То би за Турску била велика добит, јер би за неколико сахата могла усташима за леђа доћи и не би морала на дуге и опасне путеве ударити.

Повод устанку, веле новији гласови, да је осим зулума још и паљевина, јер Турци су склопили чете, које су почеле палити хришћанска села. Устанак се шири на граници Црногорској.

У Босни у самом Сарајеву, молио се у цркви један поп Богу за Цара Аустријског и певана је том приликом аустријска химна.

Од кад је устанак се диго, Турци сваког Аустријанца, и нарочито Далматинци држе да је слободно убити и опљачкати. У Мостару су сами солдати претукли Далматинца Николу Аничћа, и отели му све што је имао. Тужило се суду, но кадија рече да он не суди војницима.

— У Задру и Дубровнику саставио се одбор за купљење прилога за Херцеговце и доста их је, који су завештали по 20, 30 и више форината месечно докле нужно буде.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Страшан пожар) У Морицфелду у Темишварској жупанији, изгорело 1. о. м. 102 куће међу тима католичка црква, школа, општинска кућа, са свом писарном, 16 штала, 68 камара жита и силне сламе. Шест душа је такође је од ватре погинуло, (једна жена, једна девојка и четворо деце.) Људи беху у пољу на радњи, а код куће само деца и старе баке. Ватра изађе незна се како ветар јак дуваше и зло за час готово.

(Милостиња) Од добра што је цар наш после смрти пок. цара Фердинанда наследио, завештао је цар да се годишње издаје 200 хиљада форината.

(Мајстор полицај). Посланик један у Лондону замоли полицију лондонску, да траже једну девојку, која је изненада неколико милиона наследила. Искоа је, да се у што већој тишини тражи, најпеченији полицај да се у потеру. После шест недеља дође овај своје старешини, који га запита. Но, јесте ли нашли ту девојку? — Да богме још пре месец дана код неке шваље. „Али ди је сад?“ — Ено је код мене код куће, — ја сам се то јест оженио с њоме? И тако милиони дођоше у полицајеве руке.

(Међу пострадалим у Будим-Пешти) има и 5 породица Српских. Парох пештански Мајаревић моли за њих помоћи од родољуба Срба. Кома је Бог дао нека их се сети.

(Особити знак.) У Бечу је један чиновник правно једном Шваби пасош. Све је у реду ишло но кад је дошло до онога де у пасошу пише особити знак и чиновник га запита; имали

он какав особити знак (белегу) одговори Шваба. „Јадан Бечлија са ледина, нема никад ни новчића у џепу.“ Чиновник остави поменуто место празно, јер вели то данас није никакв особити знак „неимати никад новчића у џепу“.

(Како се који лопов зове). У Америци ко један милион украде зове се финансијер (човек који уме удесити новац), ко по милиона украде вештак ко 100. хиљада украде то је већ хуља, ко 15 хиљада, то је лопов ко пак украде један лебац или пар опанака, то је већ обешањак, кога треба у тавницу па на вешала. Код нас и ко 50 хиљада туђи страћи још је поштен човек, то је знак колико смо сиромашнији од Америке.

— Код нашег суда вели „Панчевац“ спаде опет књига на два слова. Као што смо извештени морао је г. председник званичним послом да одуштује у Пешту, један од господи судија бави се готово већ годину дана у Жабљу, а други је на допусту у купатилима, а оданде ће као што чујемо управо на своје ново определење у Тигел, где је за јавног нотара наименован. Тако дакле сав огромни посао оvd. кр. судбенога стола, који у кругу свом преко 170.000 душа броји, почива на тројици, словом на тројици судских приседника. И ово није тако од јуче, него траје с малом изјимком непрестано од како се судбени сто установио. Па да онда радња код нашег суда редовно иде и да се свет на недовршавање својих ствари не тужи. Дочим на другим местима далеко више приседника има него што је нужно, нема овде ни толико, колико најмањи окрузи имају. Штета, која од туд по народ проистиче, заиста је грдна, решење ове ствари постало је већ животним питањем по нашу околицу и ми ћемо се првом приликом с овим питањем озбиљније позабавити, иначе ће проћи и редукција судова а надлежна власт још се не ће сетити, да јој ваља овамо бар десет судија послати, ако суд овај хоће снужном раденом снагом да снабде те да му послови уредно тећи могу.

(Гром га убио). У Товарнику догодио се 30. Јунија о. г. случај, који се овде више науке ради ставља.

„Један тамошњи римокатолик пошао је истога дана са братом своим на једни коли и то у вече покасно на орање. На истим колима стајао је и плуг са потребним своим гвожђем, у истима колима упрегнута су била 2 добра коња у вредности од 300 ф. Наједред натупшти се небо, потегоше муње и грмљавина и грм уби вреднога земљедјелца Мандића, и са њиме оба коња а брат му онесвећен једва себи дође. Узрок пак истога несретнога случаја, има се поглавито преписати. 1) трчању кола, 2) стајању гвозденога плуга на коли. Оволико нек нам занавуку служи, да се кад грми на коли не трчи нити гвожђе носи. А шта да рекнемо о нашим црвенењацима који у том случају под торњевима стоје и звоне. Ово колико је неумесно толико је и жалосно, да се хрђавоме томе обичају још ни данас не може код нашега народа на пут стати. Ми поњамо да кад се, црвенењак за уже прихвати и звонити одпочне да се сваки православни крстијанин Бога и свију свети сећа и у њих се моли, али неможемо другче узети звоњење на облак него празновјерије или шта Бог, шта ли звона са громом имаду посла.“

С крајем овога месеца истиче претплата свој оној господи, која су на 7 месеци то јест прву четвртину и другу трећину 2 ф. платили. За њих до краја године долази лист 1 ф. 66 н. Ово могу и на дваред послати сад и о кукурузњој берби, како је коме лакше и удесније. Како досада тако рећи сви уписници, који држаше лист прва четир месеца и у другој трећини неодусташе, а нови се помножише, то се надамо, да се ни до краја године, ни даље, ако Бог да, са својим старим знанцима растати нећемо, и још нова пријатељства стећи. „Уредништво.“

ИДЕ ДОДАТАК.

С Е О С К И Н А Т А Р О Ш

ДВА МЕСЕЦА ПРЕД ИЗБОР БЕЛЕЖНИКА.

(Наставак.)

Из свега тога види се, да арендатор није само тврдица, него луда цимрија и за то је чудо, одкуд да он части татора и ешеута и друге људе за љубав сестричину, и још хоће десетачку да изваља кад избор буде. Али не треба се чудити, таки људи и кад Богу, кад у цркви крајцару дају, дају је на велики интерес, све ће то шурак платити, а нуз то добити зета нотароша, који ће му за бадава дугове истеривати!

Но да се вратимо на оглас на Ђошку, који арендатор чита, он гласи:

„Даје се на знање свима и свакоме, кога се тичало буде, да ће ради припреме за избор бележника, за које је место високоблагородни ерески начелник расписао стечај од данас до 5. октобра о. г. За седам дана од данас по § 41. општинског закона, одбор, кога је општинско поглаварство данас изабрало, зготовиће списак бирача, који имају право да бирају у овој прилици нотароша а иначе све поглаваре и кнеза подкнеза касира сиротињског оца и доктора, по порезним књигама последњих двеју година и по другим исказима (датама.) Списак тај сачиниће се по азбучном реду и од 8 августа за пет дана моће га свако у општинској писарни прогледати, те ће за пет дана по томе имати свако право да каже, шта држи да није у списку у реду, ко да се избрише, а ко да се упише, и онда ће одбор, који је за то данас изабран списак поправити.

Да би пак становници овога места знали се управљати, излаже се овде ко може бити бирач а ко не:

По § 38. општинског закона има право бирати поглаварство (а то ће рећи: по § 63. истог закона кнеза, подкнеза нотароша, кмета (ешкута), којих може бити у мањој општини 2 а у већој најмање четир и сиротинског оца) и општинаре, (но од ових по § 34. само половину, а половина постаје од оних, који плаћају највише пореза.)

а) сваки становник из овога места, који од две године овамо плаћа на своје рођено добро или на свој доходак земаљски порез, порез на кућу, порез на доходак или на личну зараду. Ко плаћа порез на земљу и на кућу то сваки зна; но ко плаћа порез на доходак и на личну зараду, то није свима познато, јер често бива, да се каже ономе од кога се иште порез: плати толико и толико, па даље не питај. Нејде то у мој цеп него у царски — државни. Стога овде наводимо ко плаћа порез на доходак.

Порез тај плаћају: Прво они, који десетак добијају, то су манастири и спахије, и они који дају да се из њихових брда, угаљ, руде и камен копа.

Друго. Они који уживају, тако зване регалије, а то је право да точе пиће, да секу месо да лове дивљач, рибу и. т. д. сад или они сами то радили или дали то под аренду, као што ова наша општина чини, која је господару Лази, продала аренду од пића, а господину капетану Лануши од лова дивљачи, но по закону горњем: општине, друштва, заводи и фирме, могу онда само бирачи у општини бити, ако имају у месту кућу или земљу и на то порез плаћају.

Треће: Арендатори, на оно што они хасне од аренде.

Четврто: Сви они, који рукама или вештином и науком својом што заслужују, као доктори, инџинири, адвокати, занатлије, трговци, учитељи. Пето: сви они, који ма од кога вуку какву плату, или пензију или милостију.

Шесто: Сви, који дају новце под интерес.

Порез на личну зараду плаћају.

1. Ситни трговци, бантовани, надничари, слуге били код приватних људи или код званија каквог.

2. Калџе и помагачи у фабрикама у трговини и занату.

3. Жена, синови, кћери браћа и сестре, једног старешине у кући.

Но жена, син, кћи, брат, слуга неможе бити бирач, ако још други какав порез не плаћа. Ако жена или син или брат случајно на своје име трговину какву или другу радњу има, онда и они могу бити бирачи.

б) Сви странци, који су за две године непрестанце у месту живили и порез плаћали, и који нити су под криминалном истрагом нити каштигом, а кадри су се сами издржавати, а да општини на терет не падну, и искали су од општине да их у заједницу прими. Малолетне (који немају оца ако су мушгарци, до 24 године, ако су девојке, до удадбе пре 24 године иначе до 24 године) и оне који су под старатељством (глуви, неми, луди,) ако имају у месту непокретног имања заступа при избору и свему што се избора тиче татор, или куратор; жене, друштва, фирме, заводе опуномоћеници истих.

Другчије мора сваки сам лично своје право ради избора тражити и на избор доћи.

Не могу бити бирачи по § 39 општинског закона:

1. Они који у царској и краљевској војсци служе.
2. Домобранци док су на служби.
3. Они, који су у истражном затвору због злочина каквог.

4. Државни и жупанијски званичници ако неплаћају никакав други порез, осим на плату своју.

У . . . . 1. августа.“

Н. Л.

кнез.

ДВА ДАНА ПРЕД ИЗБОР БЕЛЕЖНИКА.

Кум арендаторов кад је казао овоме, да ће за месец дана бити избор бележника, показао је да незна, шта је одређење рока, до ког се имају пријавити они, који хоће натароши да буду, шта ли је рок кад ће избор бити. За месец дана одређен беше само рок пријави,

За то време пријави се њих 10, које солгабирову, које општини. Међу онима, који се општини пријавише, беше један, који се по сведочбама својим и молбеници кнезу и неким отреснијим поглаварима боље допао, него сви остали. Он беше Србин, но из далеке земље. Свршио је велике науке, али је мало среће имао. Другови његови поваташе масна места, а он чами у заборављеном кутку, де једва има кору насушнога леба. Он нехтеде ни сродством ни пријатељством ни молбом ни женидбом да се дигне, но науком својом, и истином; али данас све боље пролази него наука, а ништа горе од истине.

Кнез се покајао, што је задао реч попином госту и подпустио је поглаваре, који беху одрешених руку, да раде за тога човека по селу. Ко год није ни чију ракију или вино попио, тај беше за њега. Солгабиров је то дознао. Он га никако није хтео, јер што луђи натарош тим је паметнији солгабиров. Он је био за арендаторова госта, али не за љубав десетачки, тако вино каквим се марва поји, њему не треба, а и видило би се толико буре, но овај је по најлошије стајао, арендатор је частио, он је претио дужницима, али ни вино ни страх неучини много. Народ га је већма мрзио него што га се бојао. Редак је, ко је с њиме посла имао, а да га није оштетио и они што му беху дужни, не држаху да су му ишта за то обвезани, јер сматраху то већма за намет него за помоћ.

Солгабиров је дакле оклевао са избором натароша, да би арендатор имао више времена да за свога ради. Но једаред је морало краја бити.

Избор буде заказан за 5. октобар, када је највећи јек зимњем орању. То је јављено кнезу три дана пред избор. Овај је одмах добошем по селу разгласио, када ће избор бити. Људима вредним би неправдо, али на то се арендатор и уздао, уз кога су пристале све лењштине, пропалице, пијанце, кавгације. Он је са солгабировом тако и удесио.

Попа је одмах на једну страну послао татора, на другу црквењака а и сам је засукао мантију. Био је најпре и најпре код кнеза па код учитеља.

— Недајмо се, да нас ма какве лоле осрамоте, искупимо своју реч, поштри попа своје савезнике.

Арендатор је већ ударио славину у велико буре, а и г. капетану Лануши нису кратке ноге, и он мота по селу да се све праши. Кад су једном копали шапац сељани, па им г. капетан као инженир корачима одмеравао место, колико ће који копати дигне родину

ногу своју, да одкорачи меру, а момче, које никад није видело тако дугачке ноге, поплаши се да неће читав ланац заватити и повиче док му је још нога у ваздуху била: доста господине. Таким корацима отискивао је капетан Лануша два по два рифа пута за собом, и застајкивао је код које каквих чатрља и прокислих кровова, јер и он се уздаше само у лупеже.

Натарош-чивла био је још један пут у селу — састао се са Ланушом и овај од то доба и пре и после подне иде у крчму, није, и части друге. То је ваљда заштедио од пензије од 30. форината месечних.

И попа би коју водицу потрошио на вино, али му је зазор седети у крчми. Требао би му какав агенат.

У селу — има 11 крчми а две школе. Седам су по буџаци а 4 су на главном месту. У једној од тих је поштен крчмар и хуље га надилазе, те се састају код арендатора а понајвише „у дољњем бирцузу.“

Ту у томе бирцузу седи сваки боговетни дан неки дегредирани фелбан, као оно грошићари, кад пијаца прође. Он беше некада полицај у селу, познао је тада све хуље. Ждерао је туђу муку с њима, постао је лењштина и ма да код куће лепо стоји, он долази у крчму да кога подседне. Брат, с коњштаком на леђи издире код куће а он левентује по крчмама и још кад кући дође бије јадну наказу, која га лебом рани. Није само образ, већ је и душу изгубио.

Кад је у служби био, био је букван да му равна не беше, а сада се прави учен и паметан. У ђубрету лако је тивви цветати, али је човеку тешко чист бити. Чућеш кога год у селу запиташ да је он о вашару у анти правио крадене пасоше, да су га виђали, де у поноћи са хуљама, које те године обесише, по сокаци се вуче, а званично је доказано, да је купио краденог коња, за кога је знао да је краден. Кад је некада стао да кмет буде, дизао је коње, кад их је на пашу водио, а годину дана доцније, ниси их могао без уздице из штале извести. Док кмет не беше неимађаше бунара ни у авлији, а кад то постаде он ископа и у башти. Коње дигаше овце руске а бунар ископа Ђуприја. Као кмет чинио је свакојаке поборе. Сањкао се на брани, скидао се на сред сокака. Јашно на транке на магарету и. т. д.

И тај човек, хтео је да га у селу поштују, њему не беше право што га у општину неизабраше и почео је да себи странку прикупља, да обара све, што није као он. И збиља странка му не беше мала. Сав кукољ прибрао се око њега, а тога беше подоста у селу. Он је тим постао важан фактор у сеоском животу. На коју он страну нагне, тамо је победа, јер он и друштво му не бирају оружје, све што им користити може, клевета, лажна заклетва, палење, убијање све им је добро дошло.

(Наставиће се.)